

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”,

обявен от СУ „Свети Климент Охридски”

1. Обща информация

Становището е изготвено от **проф. д-р Зоя Костова Младенова**, преподавател в ИУ – Варна. Основание за това е заповед на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски” № РД 38-461/26.07.2019 г., с която се определя състава на Научното жури по конкурса, както и решение на Научното жури на първото заседание, проведено на 12.09.2019 г., с което се определя кои членове на журито ще пишат рецензии, и кои – становища.

2. Данни за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор” е обявен в научна област Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика (Институционална икономика, поведенческа икономика и икономически теории – на английски и немски език). Обявата за конкурса е публикувана в ДВ, бр. 52 от 02.07.2019 г. Конкурсът е обявен от Стопански факултет на СУ „Свети Климент Охридски” за нуждите на катедра „Икономика”.

3. Кандидат по конкурса

Единствен кандидат по конкурса е доц. д-р Теодор Венков Седларски. След завършване на средното си образование, той се обучава по бизнес администрация към Икономическия университет – Виена, Австрия (1997-1999 г.). През 1999 г. постъпва в ОКС „Бакалавър” на Стопанския факултет на СУ „Свети Климент Охридски” по специалност „Стопанско управление”. Завършва бакалавърската степен, а след това се дипломира и като магистър по Бизнес администрация към Стопанския факултет (2002-2004 г.). Академичната му кариера започва през 2005 г., когато постъпва като асистент към катедра „Икономика” на Стопанския факултет на СУ „Свети Климент Охридски”, в която катедра работи до настоящия момент. Докторската си дисертация защитава през 2009 г. Тя е на тема „Институции, транзакционни разходи и икономическо развитие: Преходът в България”. Хабилютира се за доцент през 2011 г. Академичната му

дейност бързо получава признание и през периода октомври 2011 - октомври 2015 г. е Зам.-декан по учебната и международната дейност на Стопанския факултет. През октомври 2015 г. е избран за Декан на факултета като продължава да заема тази позиция и към момента. От 2014 г. е Директор на Центъра за икономически стратегии и конкурентоспособност на СУ „Св. Климент Охридски“. През 2017 г. е назначен за Директор на Центъра за образователни услуги на СУ като осъществява ръководство на цялостната дейност на Центъра, стратегическо позициониране и развитие на учебните програми, отговаря за отношенията с държавните институции и бизнес организации.

Т. Седларски има осъществени научни специализации в чужбина. През периода март-юли 2008 г. специализира по Нова институционална икономика към Икономически университет – Виена, стипендия „Ернст Мах“ за докторанти на Австрийското федерално министерство за наука и изследвания. През периода 2008-2009 специализира пет месеца към Университета за икономически, правни и социални науки, Санкт Гален, Швейцария, в рамките на докторантска програма „Организация и култура“ (стипендия на Швейцарската конфедерация).

През последните години дейността на доц. Т. Седларски се разгръща в обществен мащаб, което е признание за неговата квалификация и компетенции. Заема длъжността Министър на икономиката в служебното правителство на Р. България през периода януари 2017 – май 2017 г. Понастоящем е член на Надзорния съвет на София Тех Парк.

4. Количествена и съдържателна характеристика на представените по конкурса научни трудове

Преди всичко следва да се отбележи, че доц. д-р Т. Седларски отговаря на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за научна област Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика за заемането на академичната длъжност „професор“, което е основание за допускането му до участие в конкурса (удостоверено със съответния документ, част от пакета документи на кандидата по конкурса). В конкурса за „професор“ Т. Седларски участва с общо 42 публикации. Те се разпределят по видове по следния начин:

- Монографии – 1
- Глави в сборник и съставителство – 3

- Студии – 2
- Статии в научни списания – 32
- Доклади – 2
- Учебници – 2.

От общия брой публикации 15 са в съавторство. Съществена част от публикациите на кандидата са научните статии. Те не само излагат идеите на Т. Седларски, но способстват за тяхното разпространение сред научната общност. Статиите са публикувани в авторитетни научни списания. Три от статиите са на английски език и една – на немски. Публикациите в съавторство, както и тези на чужд език свидетелстват, че доц. Седларски успешно се интегрира в европейското изследователско пространство.

В тематично отношение публикациите на кандидата по конкурса се разпределят в следните основни направления:

- ❖ Икономически теории (История на икономическата мисъл) – публикации в Списъка на публикации на кандидата с номера: 2, 3, 4, 5, 10, 11, 17, 19, 20, 22, 23, 27, 28, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 40.
- ❖ поведенчески икономически анализ: 1, 14.
- ❖ интегриране на социалния статус в конвенционалната икономическа теория – 1, 7, 9, 13, 29, 31, 41.
- ❖ икономика на щастието – 1, 9, 12, 15, 16, 24, 42.
- ❖ поведенчески финанси – 8, 21, 26, 33.
- ❖ институции и икономическо развитие – 18, 29, 35.

Отличителна черта на научноизследователската дейност на кандидата и в същото време нейна силно положителна страна е, че Т. Седларски съчетава интереса към историята на икономическата мисъл (и отличното ѝ познаване) с интерес към най-новите и авангардни направления на съвременната икономическа теория – икономика на щастието, поведенческа икономика, експериментална икономика, поведенчески финанси и т.н.

Най-голямо внимание заслужава ключовата публикация – монографията по конкурса. Тя е под заглавие „Поведенчески и социалнопсихологически измерения на пазарния ред: статус, щастие и благосъстояние”, 2019 г. и е в обем от 346 страници. Монографията на Т.

Седларски се състои от въведение и три глави. Списъкът с използваната литература включва 429 заглавия.

Във въведението авторът формулира основните си цели и задачи и аргументира значимостта на изследвания проблем. В духа на Бентамовата утилистична традиция, според която целта на икономиката е да максимизира щастието на индивидите в обществото, Т. Седларски изважда на преден план ключовия въпрос: какво е щастие, което икономиката трябва да максимизира?

В глава първа обект на анализ е социалният статус в контекста на традиционната икономическа теория. Изследвани са формирането на предпочитанията към статус, неговата връзка със субективно възприеманото благосъстояние, отрицателните външни ефекти, което повишението на относителния статус или потребление на един член на обществото предизвиква за останалите. Изследвани са ефектите от статусната надпревара за функционирането на съвременните пазарни икономики, мотивацията за труд, търсенето на блага за показно потребление, разхищението на ресурси, културните изменения и стиловете на живот в съвременните развити общества.

Във втора глава се проследяват детайлно възможностите на т.нар. икономика на щастието за усъвършенстване на разбирането за природата на човешкото удовлетворение, факторите, които му влияят и за избягването на капаните, които особеностите на човешкото мислене залагат на пътя към неговото постигане.

Трета глава изучава природата на специфичен вид пазари – тези, на които победителите получават всичко. Потърсени са причините за ускореното разпространение на т.нар. пазари на големи звезди, нарастващото неравенство в съвременните икономики и други отрицателни ефекти от разширяването им, както и последствията за устойчивостта на настоящия социоикономически ред.

Монографията представлява целостно, изключително интересно и задълбочено изследване върху природата и измерването на човешкото удовлетворение, както и върху последиците от него за функционирането на пазарната икономика. Това е първото и засега единствено изследване в икономическата наука на България върху социалния статус в конвенционалната теория и в икономиката на щастието, върху неговите

фактори и върху неговите икономически ефекти. В трудът се анализират поведенчески и социалнопсихологически аспекти на понятията „статус“, „щастие“ и „благосъстояние“ от позициите на най-новите достижения на науката. Монографията представя доц. Т. Седларски като оригинален и иновативен изследовател, чиито творчески усилия органично се вписват в едно силно съвременно научно направление – happiness research.

5. Научни приноси

В публикациите на кандидата могат да се идентифицират следните научни приноси:

1. *История на икономическата мисъл (Съвременни икономически теории)* – както бе отбелязано по-рано, доц. Т. Седларски демонстрира съхранен интерес към развитието на икономическите теории в исторически план. Нещо повече, отличната му фундаментална подготовка в това отношение е една от предпоставките за неговите задълбочени анализи на авангардните направления на съвременната икономическа мисъл. Това е толкова по-впечатляващо, като се има предвид ясно изразената тенденция в сетовен мащаб на подценяване на ИИМ и в науката, и особено в преподаването. Към по-важните приноси на кандидата в тази теоретична област се отнасят: на основата на сравнителен анализ са открити методологическите сходства и различия между отделните икономически школи; изследвана е връзката между формалните и неформалните институции и икономическото развитие; представени са характеристиките и етапите на институционалния и икономически напредък на основата на споделени мисловни модели и карти на действителността; изведени са институционалните аспекти на устойчивото развитие и др.
2. *Изследване на икономическите ефекти от надпреварата за социален статус* – обоснована е възможността за включване на социалния статус в конвенционалната икономическа теория; изведени са ефектите от статусната надпревара за функционирането на икономиката: мотивацията за труд, търсенето на блага за показно потребление, разхищението на ресурсите и др.; доразвита е концепцията за пазарите, на които победителите получават всичко; с използване на инструментите на поведенческата теория е изследвано влиянието на статусното сравнение върху субективното

благосъстояние; обосновани са мерки в областта на икономическата политика за противопоставяне на отрицателните ефекти от статусната надпревара; разширен е новоинституционалният анализ чрез въвеждането на концепциите за властта, статусната надпревара и когнитивните предизвикателства на разширените възможности за избор.

3. *Икономика на щастието* – обосновано е използването на определени показатели за оценка на личното субективно благосъстояние и националните равнища на щастие; аргументирано е приложението на измерителите на щастието в допълнение към СНС като усъвършенстван ориентир при формиране целите на икономическата политика, оценката на ефективността ѝ и анализа на ефектите от икономическия растеж; на основата на концепции в новата стопанска история, поведенческата икономика, икономиката на щастие, икономиката на социалния статус са изведени институционалните условия, способстващи за устойчив икономически растеж и социално развитие; изследвано е влиянието на инфлацията, безработицата и БВП върху удовлетворението от живота; показано е влиянието на Вебленовите ефекти върху индивидуалното разпределение на времето между работа и почивка.
4. *Поведенчески финанси* – в традиционните финансови модели се въвежда поведенческият подход, който се основава на различни допускания – че пазарите са неефективни, участниците в тях са ограничено рационални и съществуват инвестиционни балони. Усъвършенстват се основни елементи на финансовата парадигма – теорията за портфейла, модела за оценка на капиталовите активи и хипотезата за ефективните пазари, които се заместват с поведенческата теория за портфейла, поведенческият модел на оценка на активите и с хипотезата за адаптивните пазари; приложени са принципите на поведенческата икономика към публичните финанси в рамките на нова научна област – поведенческите публични финанси; от позициите на поведенческите финанси са анализирани причините и специфичното проявление на глобалната криза от 2007-2008 г.

Систематизираните по-горе приноси са оригинални и са изцяло дело на кандидата. Научните постижения на доц. Т. Седларски в периода след първата хабилитация следва да се разглеждат като продължение на

неговия интерес към институционализма и особено към Новата институционална теория от предшестващия период. За пореден път Т. Седларски се проявява като оригинален и мислещ икономист, който осъзнава известни ограничения на ортодоксалната теория и без да я подценява, се стреми да обогатява и развива науката чрез въвеждането на нови инструменти, концепции и модели, адекватни на съвременните условия.

6. Оценка на учебно-преподавателската работа

Доц. Т. Седларски е опитен и утвърден преподавател. В началото на академичната си кариера като асистент той води упражнения по Микроикономика, Макроикономика, Пари, банки и финансови пазари, Икономически теории, Икономика на публичния сектор. Започва да чете лекции като главен асистент – лекции по Икономически теории, Икономика на труда, Микроикономика, Макроикономика. Понастоящем изнася лекции в ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър” в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски” по дисциплините Икономически теории, Икономика на публичния сектор и Институционална икономика. Пред студентите чете лекции на английски и немски език.

В периода след първата си хабилитация, доц. Т. Седларски е автор на два учебника: *Икономически теории (История на икономическата мисъл)*, 2015 г. и *Международна икономика*, 2013 г. (в съавторство с Х. Албек). Учебниците са разработени компетентно и в съответствие със съвременните методични изисквания. Високо следва да се оцени компилираната от него (и проф. Ат. Леонидов) тритомна Антология „Икономически теории”, която е от голяма полза както за студенти, така и за изследователи.

Списъкът с публикации на кандидата ясно свидетелства за неразривната връзка между научноизследователската и учебно-преподавателската работа на доц. Т. Седларски. Научните търсения на кандидата намират непосредствено приложение в учебната му работа като допринасят за обогатяване на знанията на студентите, а част от публикациите на Т. Седларски са пряко ориентирани към учебния процес.

Според представените по конкурса документи, доц. Т. Седларски е научен ръководител на **трима докторанти**, които успешно са защитили докторските си дисертации.

7. Други

В периода след 2011 г. доц. Т. Седларски има **11 участия в проекти**. Един от проектите е международен, с научно-приложно значение и е по проблема „Сътрудничество за обмяна на опит за интернационализация на български и корейски МСП” (към Sofia Tech Park). Други три проекта са образователни, на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, финансирани по ОП „Развитие на човешките ресурси”. Останалите 7 проекта са научни, по отделни проблеми на научните интереси на кандидата и са реализирани през периода 2012 – 2019 г.

В документите по конкурса на кандидата е приложена справка и доказателства за **цитиранията**. Според тази справка, общият брой цитирания на трудове на доц. Т. Седларски е 26. От тях две са цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни. Седем са цитиранията в монографии и колективни томове с научно рецензиране. Останалите са цитирания в нереперирани списания с научно рецензиране.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Всичко казано по-горе ми дава основание да заключа, че в лицето на доц. д-р Т. Седларски е налице една убедителна кандидатура за заемането на академичната длъжност „професор” към катедра „Икономика” на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Изпълнени и надхвърлени са всички изисквания на ЗРАСРБ и на неговия Правилник. Научните публикации на кандидата и неговата преподавателска дейност отговарят точно на направление на конкурса – 3.8 Икономика (Институционална икономика, поведенческа икономика и икономически теории – на английски и немски език). Доц. Т. Седларски е опитен и уважаван преподавател и ерудиран и оригинален изследовател. Неговата академична дейност се ползва с признанието на цялата академична общност. С убеденост ще гласувам положително в състава на Научното жури за заемането от него на академичната длъжност „професор” и приканвам и останалите членове на Научното жури да направят същото.

Изготвил становището:

(проф. д-р Зоя Младенова)

Гр. Варна

05.10.2019 г.